

• «Дәуіршам» - озық тәжірибе тарату мектебі

БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУ БАСТЫ МАҚСАТ

Бүгінгі біздің мақаламызда тарих пәнінің қазіргі әлемдегі маңыздылығын, оқытылу жағдайын және сол ғылымды оқушыларға қалай оңай әрі тиімді жеткізудің жолдарын қарастырамыз. Себебі, XXI ғасырдағы білім беру жүйесі қоршаған әлемге біртұтас көзқараспен қарайтын, жоғары білімді, білікті, жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталады.

Колледжіміздегі тарих пәнін оқыту үрдісінің негізгі мақсаты - оқушылардың танымдық қызығушылығын, шығармашылық ойлау қабілетін, ғылыми көзқарасы мен белсенділігін қалыптастыру үшін, сонымен қатар студенттердің өз бетімен білім алу дағдыларын дамыту үшін арнайы педагогикалық әдіс-тәсілдерді мақсатты, жүйелі түрде пайдалану болып табылады. Студенттердің өз бетімен жұмыс істеуін қалыптастыру олардың пәнге деген қызығушылығынан және қажеттілігінен туады.

Колледжде тарихты оқыту дәстүрлі түрде дәрістерді тыңдау, оқулықтарды оқу, талқыланған оқиғаларды есте сақтауды қамтиды. Дегенмен, технология дамыған сайын және оқушылардың қалай білімді алатындығы туралы түсінігіміз жақсарған сайын, оқушыларды қызықтыра алатын және тақырыпты тереңірек түсінуге ықпал ететін тарихты оқытудың жаңа әдістері пайда болғанын ескерген абзал. Ал, колледжде Қазақстан тарихын оқыту ұлттық бірегейлік пен патриотизмді дәріптеу үшін ғана маңызды емес, сонымен қатар оқушылардың еліміздің әлемдегі орнын түсінуіне көмектесу үшін де маңызды.

Еліміздің болашағы қазіргі өскелең ұрпақтың қолында екенін ескерсек онда біз тақырыптық материалды қызықты, әрі түсінікті болатындай етіп дұрыс жеткізуді қамтамасыз етуіміз керек. Мұны істеу үшін оқыту үрдісіне әртүрлі озат тәжірибелерді және педагогикалық технологияларды қолданудың жолдарын іздестіруіміз қажет. Өйткені, дәстүрлі сыныптағы оқыту үлгісінде студенттер дәрістерді тыңдайды, содан кейін ақпаратты өңдеу және білім алу үшін аудиторияда немесе үйде практикалық жаттығулар жасайды. Осылайша, дәстүрлі оқыту әдісімен: сабақты түсіндіруге уақыттың 90% және алған білімді практикалық түрде қолдануға уақыттың 10%-ы кетеді. Сабақ мұғалімнің дәріс дайындауынан басталады, ал студент үй тапсырмасына дайындалады. Жаңа сабақ сынып сағаттарында оқытылады және сыныптағы жаттығуларға қосымша уақыт беріледі. Сондықтан тарих пәнін оқытуда инновациялық технологияларды пайдалану қажеттілігі туындайды.

Бұл мәселені шешуде біз «Төңкерілген сынып» және «QR код» әдістерін таңдап отырмыз.

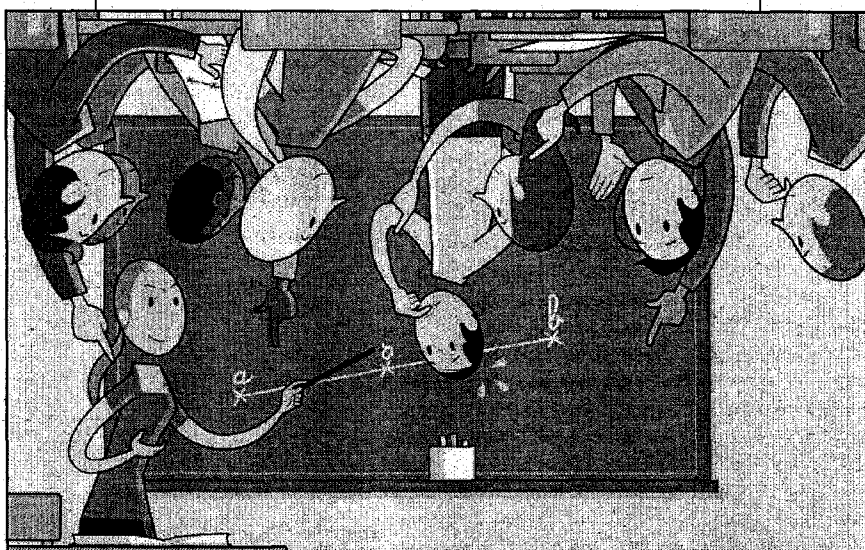
Енді осы аталған әдіс-тәсілдерге тоқталсақ.

«Төңкерілген сынып» әдісінде студенттер үй жұмысы ретінде материалдарды оқу, бейнелерді қарау, Power Point презентациялары сияқты көмекші құралдармен дәрістерді тыңдау және түрту арқылы жұмыс істейді. Мұғалімнің қолдауымен түсіну үшін сабақ уақытында практикалық тапсырмаларды топтық немесе жекеше түрде орындайды. Бұл білім алушылардың өзара әрекеттесуі, сыныпта белсенді болуы, командалық дағдыларды, қызығушылықты, проблемаларға деген шығармашылық көзқарасты, бақылау мен басшылықты дамыту үшін тамаша әдіс болып саналады.

Төңкерілген сабақтардың негізін қалаушылар АҚШ-тан келген химия мұғалімдері Джонатан Бергманн мен Аарон Сэмс болды. Олар сабақтарын жіберіп алған барлық оқушылар үшін Microsoft PowerPoint бағдарламасында презентациялар жасаудан бастайды. 2008 жылы олар дәрістерінің бейнежазбаларын түсіріп, оларды оқушылардың үй тапсырмасына айналдыра бастаған. Джонатан Бергманн: «Шынымды айтсам, біз өзіміздің лекцияларымызды өзімізге қызық болғаны үшін жаздырдық. Біз сабаққа келмеген оқушыларға бақылау сабақтарын ұйымдастыруға өте көп уақыт жұмсадық. Дәріс конспектісі біздің алғашқы көмекші материалымыз болды. Сонымен қатар, оқушылар бейнесабақтарды тамашалады. Жаңа материалды түсіндіру кезеңін өткізіп алған оқушы кез келген ыңғайлы уақытта қуып жете алады. Байқап қарасақ сабаққа қатысқандар да біздің бейнематериалдарды қарап жүр екен. Кейбіреулер мұндай материалдарды емтихандар мен сынақтарға дайындық кезінде пайдаланады. Біз жазбалардың сілтемелерін орналастырдық және бүкіл елдегі мұғалімдер оларды назарға алды. Жалпы, біз бүкіл ел бойынша біздің шағын қаламызда не істегенімізге назар аудару бастағанын мақтан тұттық» деп айтып өтсе, Аарон Сэмс өзінің оқыту әдістемесі туралы түсініктемесінде: «Төңкерілген сабақтар» оқушылар үшін жауапкершіліктің жоғары деңгейін көрсетеді: оларда бас тартуға мүмкіндіктер көп емес. Енді досыңыздан үй

тапсырмасын көшіріп, оны тапсыру мүмкін емес. Егер оқушы бірдеңе жасамаған болса, ол мұғалімнің де, мектептің де кінәсі емес. Оқушылар мұндай жауапкершілікті өз мойнына алуға мәжбүр және олардың қалай өсіп жатқанын көруге болады». «Оқушылар сыныпқа келгенде жаңа мазмұнды меңгеру үшін келмейді, олар үйде үйренгендерін видео арқылы қалай қолдану керектігін көрсетеді», - деп өз тәжірибесі жайлы түсініктеме береді.

Төңкерілген сынып моделінің негізгі идеясы - оқушылардың теориялық материалды өз бетінше меңгеруі.

Төңкерілген сынып моделін енгізудегі негізгі қадамдар келесідей:

1. Дайындық кезеңі: мұғалім авторлық бейнелерді түсіреді; оқушыларға қолжетімді болатын ортақ ресурстарға жібереді (google, Yandex дискі және т.б.).
2. Үйге дайындық: балалар мұғалімнің өз бетімен оқуға дайындаған осы немесе басқа материалды үйде оқиды.
3. Сабақтағы жұмыс: оқушылар топпен немесе жеке, мұғалімнің бақылауымен жұмыс жасайды.
4. Сабақ рефлексиясы.

Тәжірибе жүргізген мұғалімдер «Төңкерілген сынып» моделін қолданудың келесі артықшылықтарын анықтады:

1. Оқушылар оқыту үрдісінде жаңа сабақты меңгеруге деген ынтасын көрсетеді. Оқушылар топпен жұмыс жасаса, онда оларда қарым-қатынас, ынтымақтастық, қарым-қатынас дағдылары қалыптасады.
2. Әр бала өз ынтасымен іс-әрекет ете алады, мысалы, бейнематериал - лекция көргенде оқушы оны қайталап, егер оған бірдеңе түсініксіз болса, оған түсінікті болып көрінгенді өткізіп жіберіп, қиынын қайталай алады.
3. Оқушылардың пәнді оқуға деген ынтасы артады.
4. Қандай да бір себептермен сабаққа қатыса алмаған барлық материалдар оқушыларға қолжетімді.
5. Оқушылардың білім алуға деген жоғары жауапкершілігі.
6. Оқушылар сыныптан тыс өздеріне ыңғайлы уақытта оқи алады.
7. Оқыту үрдісі барысында оқушылардың бір-бірімен қарым-қатынас жасау мүмкіндігі, мұғалім материалды тезірек меңгеретін балаларға көмекшілерді тағайындай алады, олар өз кезегінде сыныптастарына көмектеседі.
8. Мұғалім оқушылардың танымдық іс-әрекетінің үйлестірушісі қызметін атқарады.
9. Сабақта балалар тапсырма бойынша жұмысқа белсене қатысады.
10. Мұғалімнің оқу әрекетін жақсы ұйымдастыруға мүмкіндігі бар.
11. Ақпараттық технологияның көмегімен мұғалім білімді диагностикалау әдістерін ұйымдастыра алады, ол оқушылардың нені оңай жеңе алатынын және олармен тағы қай жерде жаттығу керек екенін көре алады.
12. Оқу іс-әрекетіне оқушылардың ата-аналарын тартуға болады, олар балаларымен бірге сабақ материалдарын қарап, оқушыға түсініксіз жерлерін түсіндіре алады.

Сондай-ақ, «Төңкерілген оқытудың» кемшіліктері бар, атап айтқанда:

1. Оқушы көп уақытын компьютерде өткізеді.
2. Әрбір оқушының әлеуметтік желіге кіру мүмкіндігі жоқ.
3. Сабақтың бұл түріне дағдыланудың қиындығы.
4. Үй тапсырмасы - сабақтың міндетті бөлігі.
5. Мұғалім ақпараттық коммуникациялық технологияларын жетік меңгеруі керек.

6. Ата-аналарға мұндай әдістеменің артықшылығын түсіндіру.

7. Әріптестеріңіздің арасында қолдау көрсетіңіз.

Цифрландыру - Қазақстанның озық ел атану жолындағы мақсаты емес, құралы. Бәсекеге қабілетті болу, өсімді өнім өндіруді арттыру, міне, осы мақсат. Мемлекет басшысы цифрландырудың маңызын осылай түсіндірді. Ендеше, қоғамның барлық саласын цифрландыру маңызды міндет. Осы тұста, руханияттың қазығына айналған кітапханаларды цифрландыруға басымдық беріле бастады.

Электронды кітаптың ыңғайлы түрінің бірі - «мобильді кітапхана». Бұл қосымшаны смартфонға жүктеп алуға қолайлы. Яғни, қалта телефонындағы Play Маркеттен «QR код» қосымшасын жүктеп алып, керекті кітапты оқуға мүмкіндік бар.

QR- (Quick respond - жылдам жауап) - жапондық «Dens-Wave» компаниясы әзірлеген және ұсынған матрицалық код (екі өлшемді штрих-код). QR кодының басты артықшылығы - оңай тану сканерлеу жабдығы (соның ішінде ұялы телефонның камерасы). Қазіргі уақытта QR кодтары күнделікті өмірге белсенді түрде енгізілуде. Оның көмегімен әртүрлі ақпаратты оңай кодтауға болады: сайт мекенжайы (немесе сайтқа сілтеме), сұрақ, хабарлама, бейне, хронология.

Жаңа және тез өзгеріп отыратын мобильді технологиямен қалмай қатар жүруге, және барлық жастағы оқырмандардың кітапхана қызметін қолдануға түрткі болатын, кітап-

ханаларда оқырмандарға қосымша ақпарат хсынудың тиімді әдісі, сондай-ақ инновациялық технологиялар ретінде кітаптарды, авторларды және кітапхананың құзыреттілігін насихаттауда көмек үшін белсенді түрде QR кодтар пайдаланылады. Кітапхана оқырмандары қолдарында смартфондары болса QR-кодты сканерлеп алуларына болады, қосымша ақпаратты қолдану үшін: кітаптың авторының сайтына немесе кітапқа қатысы бар, және берілген кітап қамтитын сайтқа ауысу керек.

QR «Quick Response - Шұғыл жауап» - бұл мобильді телефонның камерасы арқылы жылдам тану үшін ақпарат беретін, екі өлшемді (бар код) штрих-код. QR-кодтың көмегімен кез-келген ақпаратты кодтауға болады, мысалы: мәтін, телефон нөмірін, сайттың сілтемелерін немесе визиттық карточканы. Пайдаланылуы: Камерасы бар ұялы телефонды аласыз, кодты сканерлеу үшін бағдарламаны іске қосасыз, камераны кодқа әкелесіз де, ақпаратты аласыз!

Тарих сабағында QR кодын пайдалану арқылы белгілі бір тақырып бойынша білімді көңейтуге, сауалнама мен тестілеуге, үй тапсырмасын беруге болады.

Бұл әдістемені қолдануға болатын сабақ кезеңдері әртүрлі: ол жаңарту кезеңінде де, жаңа материалды оқу кезінде де орынды болады.

Студенттерге QR-мен жұпта, топта жұмыс істеу қызықты болады, бірақ жеке жұмыс та мүмкін, бұл әр баланың жеке жетістігін бақылауға мүмкіндік береді.

Тарих сабақтарында QR кодын пайдалану опциялары ретінде кроссворд, домино, хронология, жұмыс парағы, карталар және т.б. қолайлы.

Ментиметр қызметін пайдалана отырып, сіз дауыс беру жүйесін пайдаланбай-ақ сабақ барысында жылдам сауалнамалар жүргізе аласыз. Экранда жылдам сауалнаманың QR кодын көрсету жеткілікті және мобильді құрылғыларды пайдаланатын студенттер қойылған сұраққа жылдам жауап беріп, өз пікірін білдіре алады. Бұл жағдайда қызмет автоматты түрде таңдау диаграммасын жасайды. Қызметті пайдалануды бастау үшін тіркелудің қажеті жоқ. Қызмет кириллицаға қолдау көрсетеді. Сауалнама нәтижелерін Excel форматында сараптауға болады.

Қорыта келгенде И.Г. Песталоццидің: «Менің оқушыларым менен жаңаны тани алмайды; олар бұл жаңалықты өздері ашады. Менің басты міндетім - олардың ашылуына, өз идеяларын дамытуға көмектесу» деген сөзі арқылы ойымызды аяқтағымыз келеді.

Ж.М.МОЛДАСАПАРОВА,
М.Әуезов атындағы ОҚУ колледжінің
тарих пәні оқытушысы.
Б.С.ЗАУБЕКОВА,
Шымкент қалалық білім басқармасы
«Политехникалық колледжінің»
тарих пәні оқытушысы.